

ΕΚΛΕΚΤΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ

Η ΑΠΟΚΡΗΕΣ ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ

Αί παραλάσεις τών «Κουδουνάτων». Τό κόρτε. Στά παράθυρα και στά μπαλκόνια. Κουτσομπελιό, πειράγματα, κουσέλλια, ακανδαλάκια. Κομφετί, ρύζι, όσπρια, πατάτες και κλούβια αυγά. Πώς γλεντεύσαν οι Σμυρνηοί κ.τ.λ. κ.τ.λ.

'Αποκρηές στη Σμύρνη... Λές και τό διαβάσαμε αυτό σέ κανένα καλήν κιτρινομένο βιβλίον, πώς δέν τό ζήσαμε έμεις, τόσο ή συμφορά τής προσφυγιάς σάν πικνή καταγήνιά άλλώνεται πάνω από τις άναμνήσεις μας, τις γλυκές έκεινες άναμνήσεις πού ήταν μία φορά ή ζωή μας μέ τις χαρές της και τις πίκρες της.— Οι 'Αποκρηές στην Σμύρνη είχαν όλόταλη τόν δικό τους χαρακτήρα. Τό τριώδιο βέβαια εκεί δέν τό άνοιγαν οι πανέντες καμήλες, τό έπλεκαν όμως συχνά σέ κ ο ρ δ ό ν ι (τό γαϊτανάκι τής 'Αθήνας) ζευγάρια κουδουνάτων, τραγουδώντας τά σχετικά τραγούδια πού ή άγάπη σ' αυτά μέ τά μερεδέματά της είχε τό μερικό της.

Τούς μασκαράδες στη Σμύρνη τούς λέγαν «κουδουνάτους» και τις παρές τών μασκαράδων κουδουνάτιες, βέβαια από τά κουδούνια τών περρότων. 'Εξόν από τούς έπίσημους λίγους χορούς πού δίδονταν στις Λέσχη, — οι πότεροι γιά Φιλανθρωπικά Καθιδεύματα — ή νυχτιάτικη κίνηση τής 'Αποκρηάς περιορίζονταν στά σπίτια πού όλόφωτα ως τό πρωί έδέχονταν τούς γνωστούς ή άγνωστούς κουδουνάτους σέ χορό και γλέντι.

Μά τό ιδιαίτερο χαρακτηριστικό τής 'Αποκρηάς στη Σμύρνη, ήταν εκείνο πού γινόταν κάθε νύχτα στους δρόμους τών Τράσων τών Βογιατζίδων, τού Χαλεπλή, τής 'Αγίας Αικατερίνης, τού 'Αϊ Δημήτριου. Λές πώς ή άποκρηάτικη αυτή άνάγη έδωκε τό ρυθμό τής κατασκευής τών σπητιών της Σμύρνης, τών όμορφόσπιτων, τών νοικοκυριών και κ ο μ ο δ ο ν ι. 'Ετσι άνοιγαν όλα τά παράθυρα πρós τό δρόμο και οι πόρτες και... άρχινούσε τό ιδιόρρυθμό πανηγύρι. 'Ο κόσμος μασκαρεμένος κ' άμασκάρωτος από τις 10 τό βράδυ, περνούσε και ξαναπερνούσε από τούς δρόμους αυτούς, κάμνοντας σταθμό σέ κάθε παράθυρο και σέ κάθε πόρτα, γιά νά ρίξη μέσα τά πούλουδα του (λουλούδια), τις κομφετίες και τις κορδέλλες του, άλλα άπαραίτητα και τό σχετικό του τσάτισμα (πρόγυα).

'Αλλάζονταν κουβέντες στά παράθυρα, πειράγματα, κουσέλλια (κουτσομπελιό), πολλές φορές όμως μέ την προστασία τής μάσκας, έχύνονταν και τό φαριμάκι κάποιου σκληρού και σκανδαλιώδους πειράγματος, πού πολύ συχνά είχε και τις επικίνδυνες του συνέπειες, από τόν πατέρα, τό σύζυγο και τόν αδελφό τής προσβαλλομένης γυναίκας. Και περνούσαν οι άμασκάρωτοι διαβάτες κ' οι κουδουνάτοι και ξαναπερνούσαν, συχνά σεβριζόνταν κ' ένα νονιάκ από τό παράθυρο τού φιλικού σπητιού, κάποτε έμπαιναν και μέσα γιά νά συνεχίσουν τό γλέντι. Κάθε παράθυρο και μουκέτο από τις όμορφες και πασιχαρες, τις άνοιχτοκαρδες Σμυρνηές. 'Αντηχούσαν ό δρόμος από γέλιο και φωνές. Μέσα στην κόσμο τών ξέννοιστων διαβατών και τών γλεντζέδων κουδουνάτων, κυκλοφορούσε και ό "Ερως πάντα μέ μία μάσκα στό πρόσωπο. Και στη γωνιά τών παραθυριών από τά ψεύτικα χείλη τής μάσκας τραγουδιόνταν ή άγάπη μέ γλυκοψεύτικα κ' άληθινά λογάκια, χωρίς ό ένδιαφερόμενος αδελφός ή πατέρας, συχνά και σύζυγος, νά φαντάζεται πώς μέσα στό πανδαιμόνιο τών τσατισμάτων και τών κουσελλιών, έπλέκονταν άπαρητήρητα κ' ένα ειδύλλιο. Γλυκά μάτια, άμυγδαλωτά Σμυρναϊκά μάτια, πρόσμεναν τό όριζόμενον από τη μέρα χρώματος ντόμινο, πού πλησίαζε μέ παραλλαγμένη τη φωνή νά κελαιδύση στό παράθυρο την άγάπη. Κάποτε άδιάκριτος κουδουνάτος έκοβε τόν βήχα τών έρωτευμένων, μ' ένα άκαιρο τσάτισμα τραβώντας σ' αυτούς τό ένδιαφέρον τού αινίου Κερβέρου τής οικουγενείας. Τό έρωτευμένο ντόμινο εξαφανίζονταν, γιά νά ξανάρθη σέ λίγο και νά ξαναπλησιασή άθόρυβα στό μαγνητισμένο παράθυρο. Συχνά δέ, στά σκοτεινά παρασόκακα γίνονταν κ' άμοιβαία άλλαγματα ντόμινων, κ' έτσι ξαναπαρουσιάζονταν ό έρωτευμένος μ' άλλο χρώματος ντόμινο.

'Ετσι περνούσαν οι νύχτες ως τις βαθείες τους ώρες. Και πρós τά ξεμερώματα, λίγο πρίν φέξη, σκοτεινά άκόμα, ό κουρασμένος διαβάτης τών δρόμων πού τώρα σταμάτησε κάθε πιά κίνηση, κ' έβρισαν τά φώτα του, κάπου - κάπου παρατηρούσε και κανένα μισοανοιγμένο παράθυρο, πού άπ' άπέξω ό έρωτευμένος κουδουνάτος, συνέχιζε

τό παραμιλητό τής άγάπης του. Ρωμαίοι, Φάουστ, Χριστιανοί στις αιώνιες 'Ιουλιέτες, Μαργαρίτες και Ρωζάνες...

Θάδελα νά σταματήσω έδώ την 'Αποκρηάτικη κίνηση τής Σμύρνης, παραλείποντας την κίνηση τών άπομειμερών τών Κυριακών. 'Η σκηνοθεσία άλλαζει. Οι πόρτες και τά παράθυρα σφαλούν. Οι ένοιχοί ανεβαίνουν στά μπαλκόνια και στά παράθυρα τού επάνω πατώματος. 'Απαρτία στά μπαλκόνια και στά παράθυρα αυτά. Κάτι χειρότερο, στρώμαγμα και τών σχετικών και φίλων τής οικουγενείας. 'Από τις 3 τ' άπόγευμα άρχινούσαν ή κίνησης στους ίδιους δρόμους. Σειρά οι καρότσες και τ' άμαξάκια, πουλουδοστολισμένες και μέ τό σχετικό άπόθεμα τών μενεξέδων, τών κορδελλών (σερπαντέν) και τού κομφετί. Τά ίδια άποθέματα και στά μπαλκόνια και τά παράθυρα. 'Ως έδώ πάμε καλά. Μά ό έφοδιασμός έφτανε και σέ μερικά άλλα είδη. Τσουβάλια τά λόπια (ξερά φασόλια), σακκούλες τό ρίζι, καλάθια κ' οι μικρές πατάτες. Τό άβρό χέρι τής γυναίκας έφρχινη την κορδέλιστα της και τό κομφετί, ή άνάερα μ' ένα μουκέτο μενεξέ έπικοινωνούσε από τό μπαλκόνι μέ τόν εκλεκτό της άρματοδρομό ή περιπατητή. Μά συχνά έδέχονταν κατακέφαλα μία πατέτα (πατάτα) πού σ' έκαμε νά βλέπεις τόν ουρανό φρονιμί, ή ένα κλούβιο αυγό πού σ' έστελανε κατ' ευθείαν στόν βαρέα ή τόν ράφη. 'Οσο βράδυναζαν άγρίεβεν ό άγών, έπαιρνε την διμιοσότη μάχη, πολλές φορές δέ από τό πεδίο της σήκωνες και τούς σχετικούς τραυματίες. 'Ανάμεσα σ' άλλα και τούς τροχούς τών άμαξιών, κυκλοφορούσαν οι περιπατητάι, αγωνιστάι κ' αυτοί μέ τά ίδια όπλα. 'Από μπαλκόνι σέ μπαλκόνι, κ' από παράθυρο σέ παράθυρο σαστές 'Ομηρικές μάχες, πού τό αποτέλεσμα τούς τό καταλάβαιναν συχνά κ' οι γαλιάδες. Τόξα από την μιάν άκρη στην άλλη οι πολύχρωμες κορδέλλες, κάτω δέ στό δρόμο στρώμα τά φασόλια, τά ρεβύθια, οι κομφετές, τό ρίζι, οι πατάτες και τό κομφετί, πού μέρες κάμναν τά κάρρα τής δημαρχίας και τά δουλιά, νά μαξέψουν.

'Η κίνηση αυτή, κατά τ' άπόγευμα τής σερατής Κυριακής τής 'Αποκρηάς, έπαιρνε πολύ ζωηρότερο χαρακτήρα. Μά μη φανταστήτε πώς όλα αυτά γίνονταν μέ κακία και μέ πείσμα. Τέτοιο τό βρηνικό τό έθιμο, τέτοιο τό διατηρούσαν. Τό έκσπερδόντισμα μιάς πατάτας και μιάς φούχτας φασολιών, τό συνόδευε ένα τόσο άκακο και γλυκό γέλιο, πού δέ σ' άφινε νά νοιάσης τόν πόνο τού...βλήματος.

'Η νύχτα, δ | ή στεργή νύχτα τής Κυριακής. 'Αχολογούσαν όλέκαιρη ή Σμύρνη από τόν 'Αι-Κων-σταντινο ως τό Κέ, κ' από τό Κοκάρ-Γιαλι ως τό Κορδελιό και πέρα ως τού Παπά τή Σκόλα, από τό τρελλό της χαράς και τής ζωής τραγούδι, κύνειο τραγούδι τής 'Αποκρηάς. Κύνειο ; 'Οχι, γιατί τό ίδιο τραγούδι συνεχίζονταν πολλές φορές και τη νύχτα τής Καθαρο — Δευτέρας, όταν έπέστρεφαν οι Σμυρνηοί από τό Μερσινλή, τό Κοκάρ-Γιαλι, τό Παραδεισο, τόν Προφήτ' 'Ηλία, κ' άπ' όποια άλλη έξοχη διάλεξαν γιά νά γλεντήσουν πύο φυσιολατρικά στά ύψώματα, μία μέρα όλόκληρη.

'Ηρθαμε έδώ μέ τά κουρέλια τού κορμού μας και τής ψυχής μας τά συντριμμία, ζαλισμένοι, άφανισμένοι. Μά ήρθαμε και μέ τά ήθη και έθιμά μας πού δέ χωρεί σ' αυτά καμιά άφομοιωτική πίεση. Θά ξεζαλιστούμε μία μέρα και πούδς ξέρει, άν βοηθήση ό Θεός και στεγαστούμε στη Νέα Σμύρνη, θά τρέχετε, περιεργοί 'Αθηναίοι, στόν Σνυοικισμό μας, γιά νά μδς καμαρώνετε στό 'Αποκρηάτικο μας γλέντι, όσο κ' άν οι μενεξέδες, οι πατάτες και τό ρύζι πληρώνονται σήμερα μέ χρυσάφι....

Κώστας Μισαηλίδης

